

Lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö

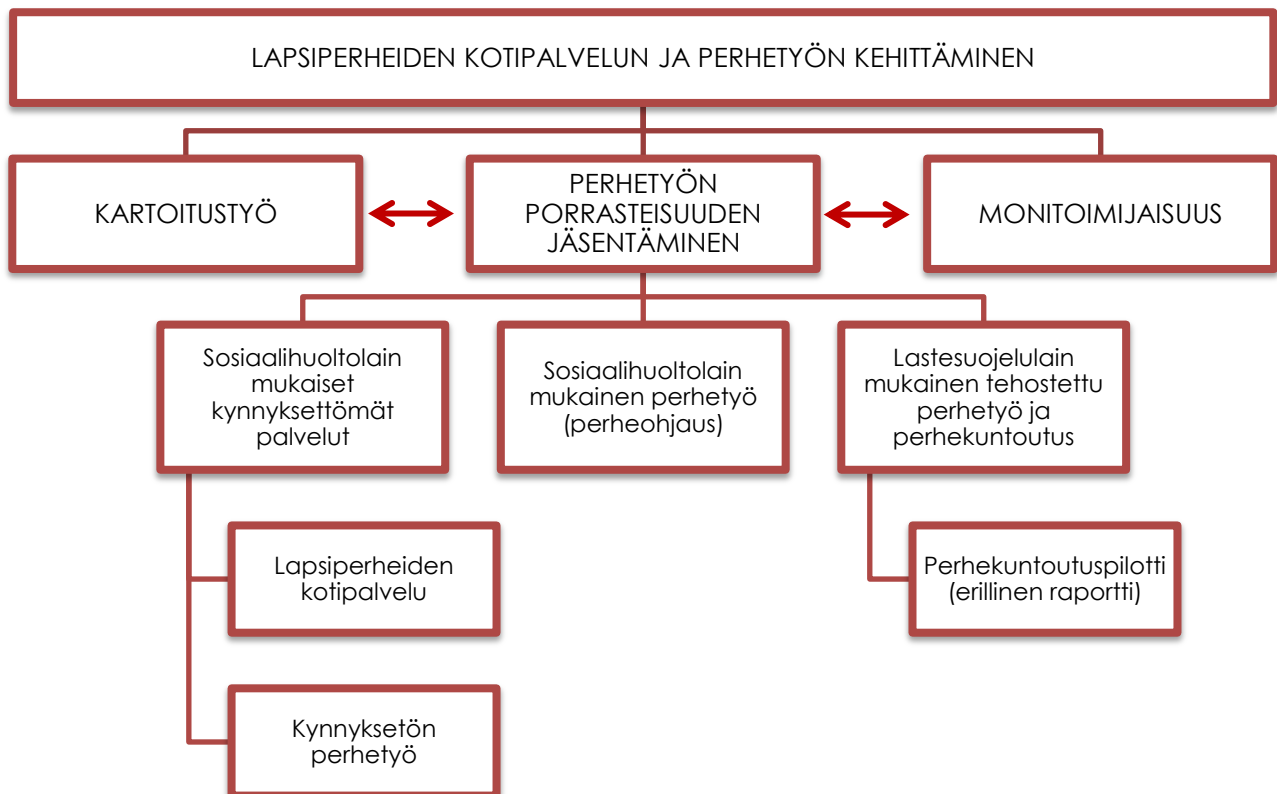
Tässä liitteessä:

- **Kehittäminen Etelä-Pohjanmaalla 2017–2018**
 - **Kartoitustyö**
 - **Perhetyön porrasteisuus**
 - **Monitoimijaisuus**
- **Kehittäminen hankkeen jälkeen**
- **Suosituksat jatkotoimenpiteiksi**
- **Lähteet ja materiaalit**

Kehittäminen Etelä-Pohjanmaalla

Etelä-Pohjanmaalla lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön kehittäminen on toteutunut perhekeskustoimintamallin kehittämiskokonaisuuden sisällä. Kehittämistyön tavoitteena on ollut maakunnallinen yhdenmukaistaminen, kynnyksettömien palveluiden vahvistaminen ja monitoimijaisuuden lisääminen kansallisen kehittämisen suuntaisesti. Kehittämistyön jakautuminen on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön kehittäminen Etelä-Pohjanmaalla

EP LAPE -hankekauden aikana kehittämistyön alustana ovat toimineet erilaiset kehittämistyöryhmät, joista perhetyön sisällön kehittämisen kannalta keskeisin rooli on ollut Maakunnallinen matalan kynnyksen tuki ja monitoimijainen perhetyö -työryhmällä sekä perhekuntoutus-pilotin kehittäjätyöryhmällä. Työryhmätyöskentely sekä erilaiset maakunnalliset tilaisuudet ovat lisänneet maakunnallista vuoropuhelua perhetyön ja monitoimijaisuuden kehittämiseksi osana perhekeskustoimintamallia.

Osana kehittämistyötä on luotu kattava kokonaiskuva perhetyön nykytilasta Etelä-Pohjanmaalla sekä hahmotelma lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön palvelumuodoista, joilla maakunnassa tulevaisuudessa voitaisiin vastata perheiden tarpeisiin lapsi- ja perhelähtöisesti erilaisissa tilanteissa, erilaisten perheiden moninaisista tarpeista käsin. Perhetyön porrasteisuuden selkeä jäsentely edesauttaa alueita suuntaamaan omaa toimintaansa mahdollisimman yhdenmukaisesti, mikä on tärkeää sote- ja maakuntavalmistelunkin näkökulmasta. Toimintakulttuurin muutoksen ja asiakasosallisuuden vahvistamisen lähtökohdista perheille tulee mahdollistaa merkityksellisen rooli arvioimassa palvelutarvettaan, määrittelemässä työskentelyn tavoitteita ja palvelun toteutumista sekä arvioimassa palvelun vaikuttavuutta perhetyön eri palvelumuodoissa. Myös perhetyön kehittämisessä asiakaskehittäjille tulee olla tilaa. Hankeaikaisessa työskentelyssä mukana on ollut kaksi kokemusasiantuntijaa, mistä on tullut maakunnan ammattilaisilta positiivista palautetta.

Kartoitustyö

Perhetyötä koskevassa kartoitustyössä on EP LAPE hankkeen aikana tarkasteltu mm. maakunnan alueiden resursseja sekä työntekijöiden nimikkeitä ja koulutustaustoja lapsiperheiden kotipalvelussa ja perhetyössä. Kartoituksessa on tarkasteltu kaikkia maakunnan alueita lukuun ottamatta Kuisiokuntaa, jossa perhetyö toteutetaan yksityisen palveluntuottajan toimesta. Kartoituksen tiedot ovat peräisin alueiden työntekijöiltä, jotka ovat olleet mukana kehittämistyöryhmissä. Tarkastelun alla ovat olleet eri palvelumuotojen määritelmät ja kriteerit, palveluihin hakeutumisen tavat, palveluja edeltävät arviointiprosessit sekä palvelujen toteutumisen sisällöt. Kartoitus nosti esiin, että lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö ovat maakunnassamme kirjavasti resursoituja, palveluihin ohjautetaan eri tavoin ja palvelumuotojen sekä työtä toteuttavien työntekijöiden nimikkeet poikkeavat osin toisistaan. Palvelumuodot ovat kirjavasti määriteltyjä, kriteerit ja arviointiprosessit ovat eri alueilla toisistaan osin poikkeavia ja monitoimijaisuus on alueilla pistemäistä ja osin jäsentymätöntä. Yhteistä ymmärrystä perhetyön eri palvelumuodoista tulee lisätä perhekeskuksen palveluverkostossa ja maakunnan alueiden ammattilaisten kesken. Perheen osallisuutta (ml. tieto-osallisuus esitteiden kautta) tulee lisätä ja perheen oma näkemys mm. palvelutarpeesta tulee huomioida aikaisempaa vahvemmin.

Maakunnallisen kartoituksen havainnot mukailevat kansallisessa kehittämisessä esiin nousseita huomioita perhetyön kirjavuudesta. Kansallisessa keskustelussa on korostettu, että jo pelkästään lapsiperheiden kotipalvelun ja sosiaalihuollon perhetyön jäsentely on tärkeää ja käsitteiden ei voida antaa sekoittua toisiinsa. (Perhekeskisyhdyshenkilöiden kokous 23.11.2018.) Sosiaalihuoltolaki määrittelee nämä palvelumuodot seuraavasti: "Kotipalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista" (SHL 19 §). "Perhetyöllä tarkoitetaan hyvinvoinnin tukemista sosiaaliohjauksella ja muulla tarvittavalla avulla tilanteissa, joissa asiakas ja hänen perheensä tai asiakkaan hoidosta vastaava henkilö, tarvitsevat tukea ja ohjausta omien voimavarojen vahvistamiseksi ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi" (SHL 18 §). Kansallinen perhetyön kysely nosti esiin, että perhetyön jäsenystä kaivataan pro-

sessien selkeyttämiseksi ja myös työmenetelmien yhdenmukaistamiselle on tarve. (Perhekeskustyöryhmien kokous 23.11.2018.)

Lapsiperheiden kotipalvelun kartoitus

Kynnyksettömiin palveluihin käytettävä resurssi vaihtelee maakunnan eri alueilla. Esimerkkinä lapsiperheiden kotipalveluun varattu resurssi on esitetty alla olevassa taulukossa, taulukko 1.

Taulukko 1. Lapsiperheiden kotipalveluresurssi 2017

Kunta, yhteistoiminta-alue/ lapsiperheiden lkm 2016 (sotkanet.fi)	Lapsiperheiden kotipalvelu Käytettävissä oleva resurssi alueittain Tilanne 12/2017	Kotipalvelussa asiakasperheitä vuonna 2017
Ilmajoki/ 1460	1 työntekijä	33
Isokyrö/ 475	Kunnan kotipalvelutyöntekijät myös lapsiperheiden käytettävissä, ei erillistä työntekijää lapsiperheille	5 lapsiperhettä
JIK ky, Kurikka/ 2073	1 työntekijä	29
Järvi-Pohjanmaa/ 1219	1 työntekijä Tilasto ajalta 1.4.-31.12.2017	23
Kuntayhtymä Kaksineuvoinen/ 2148	1,25 työntekijää	22
Lapua/ 1674	1 työntekijä	40
Seinäjoki/ 6911	1 työntekijä 1.3.- 31.7.2017 50% työaika	21
Suupohja/ 2136	2 työntekijää	48

Kynnyksettömien palvelujen vahvistaminen on tulevaisuuden suunta. Perheitä tulee tukea varhaisemmassa vaiheessa vahvistaen perheiden omia voimavaroja lapsiperhearjessa. Lapsiperheiden kotipalvelu on yksi kynnyksetön palvelu, jota tulisi olla tarjolla perheille näistä lähtökohdista. Lapsiperheiden kotipalvelua tarvitaan myös tilanteissa, joissa perhe saa tiiviimpää tukea esim. sosiaalihuoltolain mukaisia muita palveluja tai lastensuojelulain mukaisia tukitoimia.

Maakunnallisen työryhmän työskentelyssä tuli esiin, että Etelä-Pohjanmaalla kotipalvelun asiakkaista vain pieni osa hakeutuu palveluun itse, merkittävä osa tulee sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan päätöksellä olemassa olevaan asiakkuuteen liittyen (shl tai ls). Ainoastaan yhdellä alueella asiakkaat hakeutuvat kotipalveluun pääsääntöisesti itse. Nykyisestä resurssista vaikuttaisi jäävän vain pieni osa puhtaasti varhaisen vaiheen perheiden tukemiseen, jossa kotipalvelu on perheen ainoa tukitoimi, johon perhe turvautuu hetkellisessä tai kuormittavassa elämäntilanteessa. Maakunnan perhetyön ammattilaiset näkevät tarpeelliseksi kehittää palvelua ja siihen käytettävää resurssia siten, että ensisijaisesti palvelu toteutuisi varhaisen vaiheen tilapäisenä tukena perheille ja lisäksi muita palveluja tukevana työmuotona.

Kotipalvelu on maakunnassamme nykyisellään käytännössä pääosin maksuton palvelu, vain yhdellä alueella asiakkaat pääosin maksavat palvelusta asiakasmaksun mukaisesti. Asiaksmaksu on määritelty jokaisella alueella, mutta käytännössä maksua ei useinkaan peritä. Asiakasseteli on käytössä Kurikassa, Ky Kaksineuvoisessa, Suupohjassa ja Isokyrössä, mutta käytännössä asiakasseteliä on

hyödynnetty vain yksittäisiä kertoja. Työryhmäläisten kertomien asiakaspalautteiden perusteella asiakasseteliyrittäjältä ostettavan palvelun hinnoittelu on monesti epäselvä ja julkinen palvelu tulee asiakkaalle lopulta asiakassetelipalvelua edullisemmaksi. Lisäksi asiakaspalautteen perusteella julkiseen palveluun on oltu asiakasetelin mahdollistavilla alueilla tyytyväisiä, eikä asiakasetelin aktiiviseen tarjoamiseen ja markkinointiin ole nähty tarvetta. Esimerkinä maakunnan kirjavuudesta alla oleva taulukko 2, jossa on esitettynä alueilla käytössä olevat kotipalvelun asiakasmaksut. Kotipalvelumaksujen yhdenmukaistaminen on yksi hankkeen jälkeinen tavoite maakunnassa.

Taulukko 2. Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksut

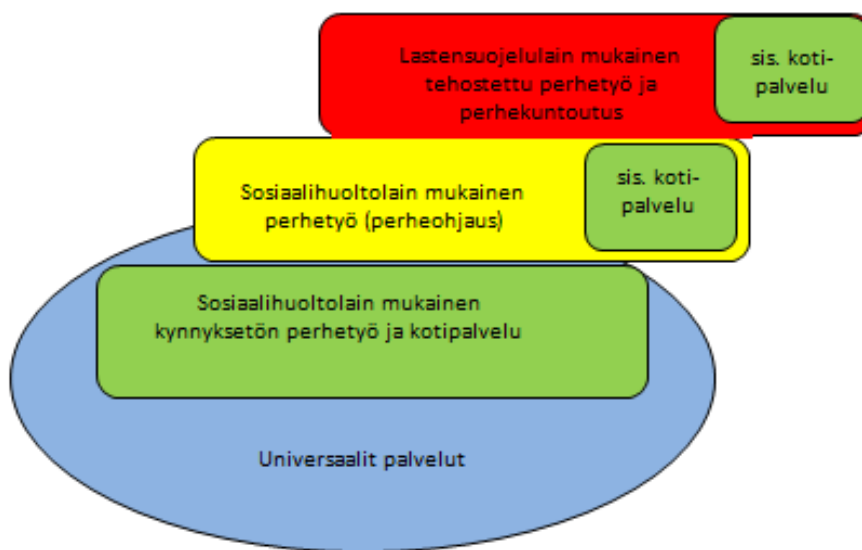
KUNTA/ YHTEISTOIMINTA-ALUE	KÄYTTÖSSÄ OLEVA LAPSIPERHEIDEN KOTIPALVELUMAKSU ALUEITTAIN TILANNE 12/2017
ILMAJOKI	11 €/ 0-2h 16,50€/ 2-5h 27,50 €/ yli 5h Maksuton 3-5krt, jonka jälkeen maksu arvioidaan tilanteen mukaan.
ISOKYRÖ	0-2 käyntiä 12.50 €/ h 2-4 käyntiä 18.50 €/ h yli 5 käyntiä 25 €/ h 3 kk:n jälkeen asiakkaalle määritellään säännöllinen kk-maksu.
JIK KY, KURIKKA	tilapäinen, alle 3kk kestävä: 12,10 €/ alkava tunti 3kk:n jälkeen asiakkaalle määritellään säännöllinen kk maksu.
JÄRVI-POHJANMAA	15€ / 1-2h 20€ / 2-5h 30€ / 5-8h
KUNTAYHTYMÄ KAKSINEUVONEN	7,70€ / h
LAPUA	17€ / alle 2h 23€ / 2-5h 30€ / yli 5h, enintään 8h 3kk:n jälkeen maksu määritellään tulojen mukaan.
SEINÄJOKI	15 € / 0-2h 20 € / yli 2h
SUUPOHJA	17€ / 0-2h 23€ / 2-5h 30€ / 5-8h

Monella alueella perhetyön palvelumuodot ovat parhaillaan tarkastelun alla. On oleellista tehdä maakunnassa työtä samaan suuntaan ja yhdenmukaistaa palvelumuotoja ja käytänteitä. Hankkeen aikana joillain alueilla on esimerkiksi kynnyksettömän perhetyön vahvistamiseksi tehty muutoksia rakenteissa tai laadittu suunnitelmia kynnyksettömään perhetyöhön ohjautumisen tapoihin. Suupohjan alueella on uudistettu rakennetta ja nykyisin kynnyksetön perhetyö koordinoidaan kokonaisuudessaan sosiaalihuollon perhetyönä. Ky Kaksineuvoinen on perhetyön työryhmätyöskentelyn pohjalta laajentamassa vuoden 2019 alussa kynnyksettömään perhetyöhön ohjaaviksi tahoiksi aikaisempien neuvolan ja varhaiskasvatuksen lisäksi perheneuvolan ja koulun. Kynnyksettömän perhetyön toteutumisen käytäntöjä muutetaan siten, että resurssi riittäisi mahdollisimman laajalle varhaisesta tukesta tarvitsevalle joukolle.

Perhetyön porrasteisuus

EP Lapsessa laaditun perhetyön porrasteisuus hahmotelman taustalla ovat maakunnallinen kartoitustyö, maakunnallinen työryhmätyöskentely sekä kansallinen keskustelu ja ohjaus. Perhetyön palvelumuodot ovat jäsentyneet vähitellen maakunnallisessa vuoropuhelussa, mutta kokonaisuutta ja yksityiskohtia on hyvä peilata vielä kansalliseen perhetyön porrasteisuuden raporttiin, jonka on luvattu valmistuvan alkuvuodesta 2019. Raportti julkaistaneen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [LAPEssa julkaistua](#) -sivustolla. Maakunnalliselle yhdenmukaistamiselle EP LAPE hankkeessa laadittu perhetyön porrasteisuuden (kuva 2) jäsentely toimii hyvänä pohjatyönä.

Kuva 2. Perhetyön porrasteisuus - hahmotelma

Lapsiperheiden kotipalvelu varhaisen tuen tilapäinen palvelu, mutta tärkeä palvelu myös perheille, joilla on useita tuen tarpeita

Tärkeä seikka porrasteisuutta tarkastellessa on, että sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö (perheohjaus) ja myös lastensuojelulain mukainen tehostettu perhetyö ja perhekuntoutuskin sisältävät tarvittaessa kotipalvelua, vaikka lähtökohtaisesti kotipalvelun toivotaan kehittyvän maakunnassamme kattavasti perheitä tukevaksi varhaisen vaiheen tilapäiseksi palveluksi. Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisissa asiakkuuksissa kokonaisuus räätälöidään perheen tarpeen mukaan ja tarvittaessa myös kotipalvelu kirjataan osaksi perhetyön suunnitelmaa ja/tai lapsen asiakassuunnitelmaa.

Perhetyön palvelumuodoilla tukea perheiden erilaisiin tarpeisiin

Perhetyön porrasteisuuden jäsentelyn kautta muodostuu kokonaiskuva lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön palvelumuodoista, joilla maakunnassa tulevaisuudessa voitaisiin vastata perheiden tarpeisiin lapsi- ja perhelähtöisesti erilaisissa tilanteissa, erilaisten perheiden moninaisista tarpeista käsin. Perhetyön porrasteisuuden selkeä jäsentely edesauttaa tarkoituksenmukaisen tuen kohdentamisessa perheille ja auttaa alueita kehittämään omaa toimintaansa mahdollisimman yhdenmukaisesti. Perhetyön eri palvelumuotojen jäsentelyä on avattu kuvassa 3 (seuraavalla sivulla).

Kuva 3. Perhetyön palvelumuodot, luonnos

LAPSIPERHEIDEN KOTIPALVELU

perhetyöntekijä esim. lähihoitaja

- * Matalalla kynnyksellä, myönnetään määräajaksi, maks. n. 3 kk jakso
- * Asiakas hakeutuu itse tai ohjautuu esim. nla, vaka, koulu, pene, srk, järjestö kautta, palvelu koordinoidaan keskitetysti sosiaalihuollossa (esim. pety vastaava)
- * Palvelun perusteena asiakkaan oma/ ohjaavan tahon arvio tuen tarpeesta, ei erillistä arviointiprosessia
- * Tilapäinen tuki, ylläpidetään ja vahvistetaan perheen omia voimavaroja, ennaltaehkäistään riskejä

Konkreettista apua arkeen, myös puolesta tekemistä

KYNNYKSETÖN PERHETYÖ

perhetyöntekijä esim. lähihoitaja

- * Matalalla kynnyksellä, myönnetään määräajaksi, maks n. 5 kerran jakso
- * Asiakas hakeutuu itse tai ohjautuu esim. nla, vaka, koulu, pene, srk, järjestö kautta, palvelu koordinoidaan keskitetysti sosiaalihuollossa (esim. pety vastaava)
- * Palvelun perusteena asiakkaan oma/ ohjaavan tahon arvio tuen tarpeesta, ei erillistä arviointiprosessia
- * Tilapäinen tuki, ylläpidetään ja vahvistetaan perheen omia voimavaroja, ennaltaehkäistään haasteiden ja tuen tarpeen lisääntymistä, pitkittymistä

Yhdessä tekemistä arjessa, varhaista tukea lapsen kehitykseen ja kasvatukseen, elämäntilanteeseen, vanhemmuuteen, arjen hallintaan liittyvissä asioissa

SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAINEN PERHETYÖ (PERHEOHJAUS)

perheohjaaja esim. sosionomi, tarvittaessa perhetyöntekijä työparina

- * Shl palvelutarpeen arvioinnin/ asiakassuunnitelman pohjalta
- * Nimetty vastuutyöntekijä/ omatyöntekijä
- * Pitkjänteistä muutostyöskentelyä perheen voimavarojen vahvistamiseksi, lapsen kasvua ja kehitystä uhkaavien riskien ennaltaehkäisemiseksi
- * Ohjauksellista yhdessä tekemistä
- * Tarpeen mukaan ohjauksen rinnalla perhekeskuksen kotipalvelu tukemassa perheen voimavaroja, perheen tarpeiden mukaan räätälöity kokonaisuus

Lapsen kehitykseen ja kasvatukseen, vanhemmuuteen, arjen hallintaan liittyvä tuki ja muutostyöskentely

TEHOSTETTU PERHETYÖ JA PERHEKUNTOUTUS

perheohjaaja esim. sosionomi, tarvittaessa perhetyöntekijä työparina

- * Asiakassuunnitelman pohjalta (Pta ja ls-tarpeen selvitys taustalla)
- * Nimetty lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä
- * Pitkjänteistä muutostyöskentelyä lapsen kasvua ja kehitystä uhkaavien riskien vähentämiseksi/ poistamiseksi
- * Ohjauksellista yhdessä tekemistä, ammattilaisen arvioinnin ja kontrollin rooli voimakkaammin läsnä
- * Tarpeen mukaan ohjauksen rinnalla perhekeskuksen kotipalvelu tukemassa perheen voimavaroja, perheen tarpeiden mukaan räätälöity kokonaisuus

Lapsen kehitykseen ja kasvatukseen, arjen hallintaan liittyvä tehostettu tuki ja intensiivinen muutostyöskentely

On tärkeää huomioida, että esim. käyntien määrä ei itsessään määrittele, mille portaalle perheen kanssa työskentely asettuu. Käyntien lisääntyminen ei automaattisesti siirrä perhettä/ työskentelyä seuraavalle tasolle. Työskentely voi olla hyvin tiivistä, useita viikoittaisia käyntejä sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä (perheohjauksessa) kuin myös lastensuojelun tehostetussa perhetyössä ja perhekuntoutuksessa. Perhetyön porrasteisuutta on tärkeää peilata sosiaalihuollon porrasteisuuteen liittyviin mittareihin, niihin seikkoihin, jotka vaikuttavat asiakassegmentoinnin taustalla. Tärkeää on

mahdollistaa perheelle itselleen prosessissaan merkityksellinen rooli arvioida palvelutarvettaan, määrittellä työskentelyn tavoitteita ja toteutumista sekä arvioida palvelun vaikuttavuutta.

Perhetyöstä laadittiin hankkeen aikana AMK opinnäytetyönä kvalitatiivinen tutkimus "[Ammattilaisten näkemyksiä sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön määrittelystä ja kriteereistä](#)". Tutkimusta varten opinnäytetyön laatineet sosionomi-opiskelijat haastattelivat kolmella alueella yhteensä yhdeksää sosiaalityöntekijää ja sosiaaliohjaaja. Tutkimus nosti esiin, että kriteerit perhetyön myöntämiselle eivät ole ammattilaisille selkeät ja sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön kriteerien taustalla vaikuttavat oleellisesti myös alueella käytettävissä olevat resurssit.

Kynnyksetön perhetyö sosiaalihuollon alle

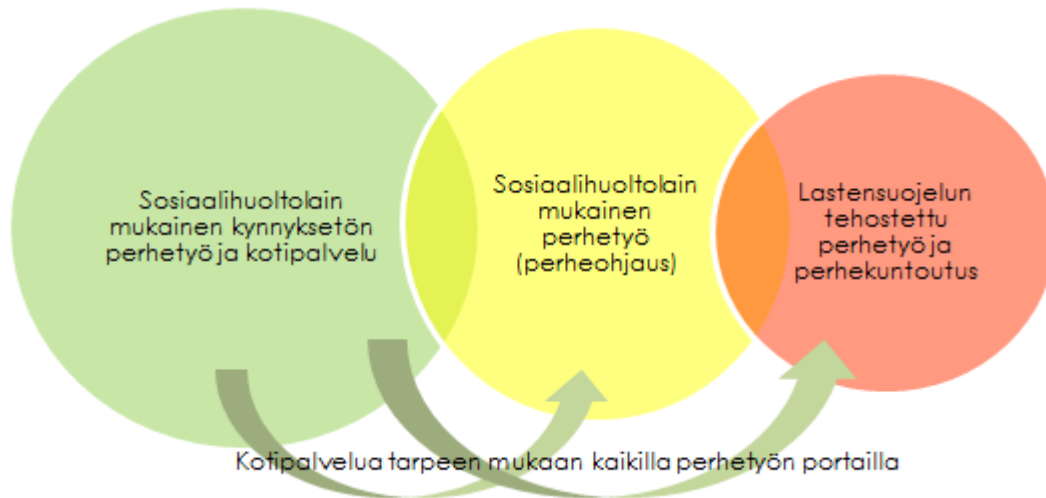
Maakunnallisen työryhmän keskusteluissakin laajasti jaettu näkemys on, että kynnyksetön perhetyö on perusteltua koordinoitua kokonaisuutena sosiaalihuollossa, vaikka palveluun ohjaututaan eri tahojen mm. neuvolan, varhaiskasvatuksen ja koulun kautta. Yhteisellä koordinaatiolla mm. välitetään päällekkäinen työ ja varmistetaan palvelun tasalaatuisuutta ja saavutettavuutta. Vaikka dokumentointi on kynnyksettömissä palveluissa luonteeltaan palvelua toteavaa, dokumentoinnilla on oleellinen merkitys. On tärkeää pystyä seuraamaan mm. tuen tarpeen määrää ja toistuvuutta pitkällä aikavälillä ja ohjaamaan perhe tarvittaessa esim. palvelutarpeen arviointiin. Tiedon jatkumollisuus on tärkeää myös, koska kynnyksettömään perhetyöhön on useita ohjaavia tahoja, työntekijät vaihtuvat ja asiakkaat saattavat siirtyä perhetyön eri palvelumuotojen välillä.

Työryhmä tunnistaa, että sosiaalihuollon alla koordinoitu perhetyö voi ensireaktiona tuntua vähemmän kynnyksettömältä, kuin jos puhuttaisiin puhtaasti neuvolan, varhaiskasvatuksen tai koulun perhetyöstä. Työryhmän näkemyksen mukaan sosiaalihuollon alla koordinoitu kynnyksetön perhetyö voidaan kuitenkin kytkeä perhekeskuksen alle ja toimintamallin juutuessa kynnyksetön perhetyö voi perhekeskuksesta käsin vastata hyvin perhekeskusalueen perheiden varhaisiin tarpeisiin. Oleellista on oppia tarkoituksenmukainen monitoimijaisuus palveluun ohjautumiseksi ja tehdä palvelusta ja siihen liittyvistä prosesseista entistä läpinäkyvämpiä asiakkaalle ja eri alojen ammattilaisten kesken. Yhtenäisestä koordinoinnista huolimatta on oleellista jalkauttaa perhetyöntekijöitä sinne, missä lapset, nuoret ja perheet ovat. Kokonaisuutena koordinoitu kynnyksetön perhetyön ehkäisee eri organisaatioiden toteuttamaa päällekkäistä työtä perheissä ja tukee palveluun hakeutumisen ja palvelun myöntämisen tasalaatuisuutta.

Painopiste korjaavasta työstä varhaiseen tukeen

Yhteisessä keskustelussa on mietittyänyt, miten asiakkaan arvio tuen tarpeesta ja kynnyksettömyys onnistutaan ottamaan riittävästi huomioon ja vastaavatko resurssit tulevaisuudessa asiakkaiden tarpeisiin ja osataanko ne kohdentaa tarkoituksenmukaisesti tukea tarvitseville. Asiakaskehittäjien osuus kehittämistyössä on oleellinen, että perhetyö kehittyy oikeaan suuntaan. Lapset, nuoret ja perheet ovat avainasemassa, kun pohditaan palveluiden markkinoimista siten, että asiakkaat eivät pelkää ottaa tukea vastaan varhaisessa vaiheessa ja painopiste saadaan siirtymään korjaavasta työstä varhaisen vaiheen tukeen, kuva 4 (seuraavalla sivulla).

Kuva 4. Tulevaisuuden tavoitteena painopisteen siirtyminen korjaavista perhetyön palveluista varhaiseen tukeen

Monitoimijaisuus

Perhetyötä kehittävässä työryhmässä monitoimijaisuus on kulkenut taustalla läpileikkaavana teemanäkökulmana perhetyön eri palvelumuotoja tarkasteltaessa. Monitoimijaisuus ei ole uusi asia, mutta sen ilmenemismuodoissa on eroavaisuuksia mm. milloin monitoimijaisuutta katsotaan tarvittavan ja miten vahva rooli lapsella, nuorella ja vanhemmalla on eri alojen ammattilaisten rinnalla. Monitoimijaisuus ei ole itseisarvo, mutta sen arvo on monesti merkittävä tilanteissa, joissa on useita toimijoita perheen kanssa tilannetta arvioimassa tai työskentelemässä. Asiakasosallisuuden vahvistaminen on LAPEn keskeinen tavoite ja sen edistämiseksi asiakaskehittäjien tulee olla suunnittelemassa, kehittämässä ja arvioimassa myös monitoimijaisia perhetyön käytäntöjä. Ammattilaisten yhteisestä työstä saadut kokemukset vaihtelevat alue- ja työntekijäkohtaisesti. Toimivien käytäntöjen monistamiseksi maakunnallinen vuoropuhelu tulee säilyttää.

Monitoimijaisuutta vahvistettiin hankkeen aikana erityisesti perhekuntoutus -pilotin kautta, josta on laadittu erillinen liite EP LAPEn loppuraporttiin, [Lastensuojelun ja lastenpsykiatrian monitoimijainen perhekuntoutuspilotti](#). Perhekuntoutuspilotissa tavoiteltiin kaikilla tasoilla tapahtuvaa palveluiden integroitumista ja siten asiakaskokemuksen parantumista.

Perhetyön kehittäminen hankkeen jälkeen

Hankeaikainen Maakunnallinen matalan kynnyksen tuki ja monitoimijainen perhetyö -työryhmä ei jatka sellaisenaan kokoontumisia hankkeen jälkeen. Maakunnallinen perhetyön tiimivastaavien verkosto tapaa jatkossa harvakseltaan sen sijaan, että tiimivastaavat tapaisivat pienemmissä kokoonpanoissa. Ensisijaisena nähdään koota ajoittain koko perhetyön maakunnallinen verkosto, jossa eri palvelumuotoja toteuttavat työntekijät ovat kaikki koolle kutsuttuja. Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SOnet BOTNIA on ottanut vastuulleen koordinoida perhetyön maakunnallisen verkoston kokoamisen vuonna 2019. LAPE hankekaudella laadittu perhetyön kartoitustyö, jäsentely perhetyön porrasteisuudesta sekä vuoden 2019 alkupuolella valmistuva kansallinen perhe-

työn porrasteisuutta määrittelevä raportti halutaan jakaa kaikkien maakunnan perhetyötä toteuttavien työntekijöiden kesken yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi.

LAPE hankkeen aikana tehty kartoitus- ja kehittämistyö luovat pohjan Etelä-Pohjanmaalla jatkokehittämiselle. Työntekijätason näkemykset kehittämistyössä ovat oleellisia, sillä on tärkeää olla perillä haasteista ja ristiriitaisuuksista, joita käytännön työssä on havaittu. Myös perheiden antama palaute tulee palvelua toteuttavien työntekijöiden näkemyksissä esiin. LAPEn edistämät tavoitteet, kuten perheiden varhainen tukeminen, kynnyksettömien palveluiden ja asiakasosallisuuden vahvistaminen ja tarkoituksenmukainen monitoimijaisuus tulee kuljettua jatkossakin vahvana kehittämisen keskiössä.

LAPE hankkeen jälkeen maakunnassamme jatkavat mm. Maakunnan sosiaalihuollon ja lastensuojelun esimiesten työryhmä sekä perhekeskusavainhenkilöiden työryhmä ja lisäksi perhetyön tiimivastaavat jatkavat verkostotapaamistaan harvakseltaan. Maakunnallisissa työryhmissä on toivottavaa suunnata perhetyön kehittämisen seuraavia askeleita tehdyn kehittämistyön pohjalta sen lisäksi, että kullakin alueella huomioidaan LAPEssa laadittu kartoitus ja jäsentely perhetyöstä.

Suositukset jatkotoimenpiteiksi

Perhetyön kehittämisessä nousseet suositukset jatkotoimenpiteiksi

- Maakunnan perhetyön esimiesten/ tiimivastaavien tapaamiset
- Yhdenmukaistamistyön jatkaminen
→ Perhetyön porrasteisuuden selkiytyminen ja maakunnallinen yhdenmukaistaminen
- Kynnyksettömän perhetyön vahvistaminen (ml. resurssit, palveluun ohjautuminen ja palvelun koordinointi)
- Asiakasosallisuuden vahvistaminen (ml. tieto-osallisuus esim. esitteet)
- Kansallisen ohjauksen ja valmistuvien raporttien (mm. perhetyön porrasteisuus) jalkauttaminen
→ Jatkossa SONet BOTNIA koordinoi perhetyön maakunnallisia tapaamisia
- Kynnyksettömän perhetyön sijoittaminen hallinnollisesti sosiaalihuollon alle (osalla alueista tällä hetkellä terveydenhuollon alla)
→ Tukee tiedon jatkumollisuutta ja poistaa epäselvyyksiä tiedonhallinnan osalta (mm. asiakastietojärjestelmiin toteutuva kirjaaminen ja kirjausten siirtyminen perhetyön palveluista toiseen siirryttäessä). Ehkäisee eri organisaatioiden toteuttamaa päällekkäistä työtä perheissä ja tukee palveluun hakeutumisen ja palvelun myöntämisen tasalaatuisuutta.
- Perhetyötä koskeva laadittu kartoitus- ja kehittämistyö huomioidaan osana sote- ja maakuntavalmistelun etenemistä

Lähteet ja materiaalit

EP LAPE

- Maakunnallinen matalan kynnyksen tuki ja monitoimijaisuus työryhmän muistiot ja muu materiaali
- EP LAPE loppuraportin liite [Lastensuojelun ja lastenpsykiatrian monitoimijainen perhekuntoutuspilotti](#)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

- Perhetyön porrasteisuuden raportti, julkaistaan alkuvuodesta 2019. Seuraa [LAPEssa julkaistua](#)
- Lapsikeskeinen suojeleminen ja perheen toimijuuden tukeminen lastensuojelun perhetyössä ja perhekuntoutuksessa, Kohti monitoimijaista, yhteistä perhetyötä
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134616/URN_ISBN_978-952-302-859-3.pdf?sequence=1

Lisätiedot

Emmi Tietäväinen, Satu Mäki-Fossi ja Eija Ala-Toppari-Peltola, etunimi.sukunimi@seinajoki.fi